

Sairalan tiellä

Lähtiessämme kulkemaan Räisälän kirkonkylästä Sairalan tietä vie se Sairalan aseman jälkeen Antrean ja Jääsken kautta Imatralle tai Kuukaupin sillan kautta Viipuriin. Ne talot, joista aion kertoa, sijaitsivat tien vasemmalla puolella kirkolta päin katsoen.

Räisälän Liike oli ensimmäisenä ja sen jälkeen viehättävä Miilmannin leipomo- ja kahvilarakennus. Kolmas talo oli Karosen Kaisan omistama, jossa toimi yksi alakoululuokka. Koulun yläkerrassa asui silloinen opettaja Maria Lamppu. Seuraava talo kuului entiselle kauppiaille Tuomas Javanaiselle.

Kun laskeudumme Kuokkasen mäkeä alas, tulemme osuuskaupan omistamalle rakennukselle, jossa asuivat osuuskaupan autonkuljettaja Ouninkorpi ja varastonhoitaja Vepsäläinen perheineen. Tästä kohdasta pitänee poiketa vielä vasemmalle jonkin matkaa. Siellä oli leski Anni Väisäsen pieni mökki ja taksiautoilija Matti Tihverän talo. Saman sivutien varrella asui myös Matti Javanainen.

Ryhmän viimeisenä oli isoisäni Erik Kuvajan rakennuttama hirsitalo, vielä tänäkin päivänä hyvässä kunnossa oleva.

Sitten palaamme takaisin Sairalan tien varteen.

Maidonmyynti-osuuskunnan talossa hoiteli meijerskä "Kerma-Mari" alan tuotteet lähtemään Viipuriin. Tämän talon ohitse vievän pikkutien päässä oli osuuskaupan teurastamo, töissä Pärnänen ja Poikselkä-nimiset ammattilaiset. Aina aamuvarhaisella vietiin osuuskaupan autolla sekä lihat että kermit Viipuriin.

Soikkelin Annin pienen mökin jälkeen alkoi Rapilaisten taloryhmä: leski Hilda Rapen talo, Rapin Antin talo, Rapin mummon mökki ja Rapin Hiljan talo.

Seuraavana tien varrella Eino Karosen rakentamaton tontti ja sitten Maantie-ahon eli Sinkon Johanneksen talo.

Juuri Romunmäen vasemmalla puolella oli Kopperoisen Jaakon talo, joka paloi Räisälän takaisinvaltauksessa, siitä olivat vain rauniot jäljellä.

Lammasmäeltä erkanee tie vasemmalle, siellä asui kirkkoväärti Adolf Paavilainen pojanpoikiensa Tuuren ja Veikon kanssa. Pojat asuivat siis isovanhempiensa luona. Lammasmäeltä kiersi tie Ristniitylle, jonka tien varrella asusti maalari Malaskan — Vasu-Jussin — perhekunta. Lähistöllä oli myös Eino Lindbergin talo. Helisevän rantaa kohti johtava tie vei Hanikoille, Pipateille, Jortikoille, Torikoille, Yrjöläisille ja Huttumäelle.

Matti Ruposen talon kohdalta käännytään takaisin Sairalan tien toista laitaa kohti kirkonkylää. Tällä puolen tietä oli Kökkölän kylä ja Tietävänjoki, joka yhtyi Vuokseen Ukonkosken jälkeen.

Tiussan Juhon kauniilla paikalla olevasta talosta näkyi Tietävänjoki. Heidän venerantaansa vastapäätä oli Möyryn pähkinälehto. Tiussalle menevän tien varrella ovat Rantalalan Marin ja Niukkasen tuparakennukset. Sitten ovatkin edessämme Pusalan suuret maalaistalot: Paavilaisen Juhon suurperheen ja Kuisman Simon talo. Kertoivat, että Simon Hannes-pojan häitä vietettiin kolme päivää peräkkäin.

Nyt tullaankin maantielle takaisin, Romun ison talon kohdalle. Tämän talon omisti Simo Jortikka. Vähän matkaa Romun mäkeä alaspäin on Lätin Jussin pieni talo. Lättiläiset muuttivat tänne kunnantalon vahtimestarin asunnosta, kun heillä oli monta poikaa ja olo siellä kävi perheelle ahtaaksi. Jortikan taloa seuraa Miettisen talo, jossa maantie tekee pienen mutkan lähestyiden asianajaja Heikki Javanaisen kaunista taloa.

Räätäli Kuokkasen talossa sijaitsi aikoinaan paikkakunnan puhelinkeskus. Ylempänä rinteellä oli poliisi Eino Rantalaisen uudisrakennus, jonka sijoituspaikka "pilasi" kirkonkylän poikien ja tyttöjen

hyvän hiihto- ja laskettelumäen. Tämän jälkeen ollaankin jo kirkonkylän keskustassa ja Aarne Ter-
vosen kauppaliikkeen pihassa.

Säästöpankki oli keskellä kylää, torin varrella. Pankkivirkailijana toiminut Alina Tanninen asui
työpaikkansa yläkerrassa.

Osuuskassan talo — ns. "lasipalatsi" — seisoivat vastapäätä pankkia ja siinä talossa Keski-Karjala
aloitti kaupanteon.

Tässä korkeassa talossa — tietenkin katolla — oli ilmavalvontatorni ja valvojina toimineet lotat
majoittuivat yläkertaan sodan päättymiseen saakka. Viimeinen talo jonossa oli pitäjämme apteekki.

Sairalan vanha tie johti apteekin ja osuuskassan talon edestä kivikkoista mäkeä alas yhtyen uu-
teen Sairalan tiehen Kuokkasen jälkeen.

Sairalan tien varren taloista ja torpista kulki hyvin monen koulutie kirkonkylän kouluun, joillakin
jopa kolmen kilometrin matka. Tässä joukossa on monta tuttua koululaista, kuten Maija-Liisa ja
Kirsti Javanainen, Kirstit Tanninen ja Vepsäläinen, Venla Ouninkorpi, Maire ja Toini Rappe, Maire
ja Eini Karonen, Lauri, Osmo, Martti ja Paavo Kopperoinen, Tauno Jortikka, Tuure ja Veikko Paa-
vilainen, Pipatin Antti ja Liisa, ynnä Pusalan lasten joukosta Erkki, Martti ja Hilikka. Heistä monia
olen vuosien kuluessa tavannutkin.